

Natuurcompensatie aanleg Westerschelde Containerterminal (WCT), provincie Zeeland

**Advies voor aanvullende richtlijnen voor het
milieueffectrapport**

2 oktober 2009 / rapportnummer 2145-92

1. HOOFDPUNTEN VOOR HET MER

De Exploitatiemaatschappij Schelde Maas (ESM)¹, een samenwerkingsverband van Zeeland Seaports en Havenbedrijf Rotterdam, heeft het voornemen om de Westerschelde Container Terminal (WCT) aan te leggen. Voor de onderbouwing van de besluiten wordt hiervoor door de provincie Zeeland de milieueffectrapportage (m.e.r.)-procedure doorlopen. In 2008 is de startnotitie ter visie gelegd. De Commissie heeft een advies voor richtlijnen uitgebracht en inmiddels zijn de richtlijnen vastgesteld door de provincie Zeeland.²

Op 1 juli 2009 is een aanvullende startnotitie ter inzage gelegd en is de Commissie gevraagd om te adviseren over aanvullende richtlijnen. De aanvullende startnotitie gaat specifiek in op de compensatie voor de aantasting van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De natuurcompensatie wordt vastgelegd met een provinciaal inpassingsplan, waarvoor de Provinciale Staten bevoegd gezag zijn.

Uit de inhoud van de aanvullende startnotitie blijkt dat al veel onderzoek is uitgevoerd en dat het betreffende MER in een vergevorderd stadium verkeerd. In de startnotitie worden beknopt de gevolgen op verschillende milieuaspecten behandeld zoals deze in het “concept-MER” zijn opgenomen. De Commissie heeft dit concept niet gezien en er wordt in dit advies dan ook geen oordeel gegeven over de juistheid en volledigheid van de in het concept-MER beschreven effecten. Nadat het MER ter inzage is gelegd en de Commissie om advies wordt gevraagd, zal de Commissie een oordeel vormen over de informatie in het MER.

Dit advies van de Commissie is een aanvullend richtlijnenadvies waarin wordt ingegaan op de milieu-informatie die noodzakelijk is om een besluit te kunnen nemen over de natuurcompensatie. De aanvullende hoofdpunten voor het MER over de natuurcompensatie zijn:

- welke regels stellen beleid- en regelgeving aan de compensatie en hoe wordt de compensatie uitgevoerd;
- een alternatief waarin maximaal wordt ingezet op toegevoegde natuurwaarden voor de Westerschelde, en daarnaast het verlies aan natuur door de aanleg van een geul in het Rammekensschor en -slikkengebied wordt geminimaliseerd.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen over de natuurcompensatie. De Commissie bouwt in haar advies voort op de aanvullende startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de aanvullende startnotitie voldoende aan de orde komen.

¹ In de zienswijze 1 (zie bijlage 2) wordt aangegeven dat ESM vanwege de financiële en juridische positie niet meer als initiatiefnemer kan worden gezien. Voor de toetsing van het milieugevolgen van het voornemen is dit niet van belang.

² Zie bijlage 1 voor nadere projectgegevens en de www.commissiemer.nl voor het advies over de richtlijnen uit 2008.

2. MILIEUGEVOLGEN

2.1 Algemeen

Voor de meeste milieuaspecten geeft de aanvullende startnotitie goed aan welke criteria relevant zijn om te onderzoeken. De Commissie adviseert de effectbeoordeling toe te spitsen op deze criteria. Aanvullend op de startnotitie geeft de Commissie hieronder nog enige adviezen.

2.2 Compensatiebeleid

In de aanvullende startnotitie wordt aangegeven hoe de locatiekeuze, de begrenzing en de randvoorwaarden van het natuurcompensatiegebied tot stand zijn gekomen bij de streekplanherziening over de WCT in 2002.

Bij de uitwerking van de compensatie in 2002 zijn bepaalde uitgangspunten en randvoorwaarden gehanteerd. Het is niet ondenkbaar dat die aangepast moeten worden aan nieuw beleid, technische mogelijkheden en autonome natuurontwikkeling in de Westerschelde. Met het oog hierop wordt geadviseerd om de uitgangspunten en randvoorwaarden die gebruikt worden voor de bepaling van de compensatieopgave voor de WCT waar nodig te actualiseren.

Ga specifiek in op het provinciaal compensatiebeleid van Zeeland³ waarin als uitgangspunt wordt gehanteerd dat geen 'nettoverlies' aan aanwezige waarden mag optreden. Daarin wordt bij fysieke compensatie aangegeven dat:

- voor de oppervlakte compensatie wordt uitgegaan van een basisinrichting waarbij de verloren gegane kwaliteiten weer kunnen worden ontwikkeld;
- voor het kwaliteitsverlies het nieuw ingerichte vervangende gebied zich kan ontwikkelen tot het kwaliteitsniveau dat verloren is gegaan.

Voor de natuurcompensatie is van belang hoe de aanzienlijke verschillen in areaal aangetaste en te compenseren natuurdoeltypen worden gemotiveerd. Volgens de aanvullende startnotitie gaat 100-127 ha estuarium verloren terwijl 28 ha wordt gecompenseerd.⁴ Het is van belang in het MER aan te geven wat de regels zijn voor provinciale natuurcompensatie en hoe deze regels zijn toegepast op de compensatie voor de WCT. Ga daarbij in op de hoeveelheid en de kwaliteit van de te compenseren habitat/natuurdoeltypen en de (on)mogelijkheid om dezelfde habitat/natuurdoeltypen te realiseren, respectievelijk areaalverlies te compenseren door kwaliteitsverbetering.

2.3 Meest milieuvriendelijke alternatief

Ontwikkel – in vervolg op wat in §2.2 is aangegeven – een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) waarin maximaal wordt ingezet op toegevoegde natuurwaarden voor de Westerschelde.

Aangezien bij aanleg van de WCT estuariene natuur verloren gaat, ligt het voor de hand om waar mogelijk estuariene natuur te ontwikkelen, zeker gelet op het ruimere Westerschelde beleidskader, waar het streven naar meer estu-

³ Zoals opgenomen in het Omgevingsplan Zeeland 2006-2012, § 8.6.2.

⁴ Zie ook zienswijze 7 van de Zeeuwse milieufederatie.

ariene natuur prioriteit heeft.⁵ Onderzoek in aanvulling op de aanvullende startnotitie een alternatief waarin meer estuarien gebied ontstaat, hetzij buitendijks, door een ruimere verlegging van de zeedijk, hetzij binnendijks, via een doorlaatmiddel waarmee (gecontroleerd) zeewater kan worden in- en uitgelaten in (een deel van) het plangebied. Dit laatste zou een optie kunnen zijn voor een deel van de binnendijkse Schorerpolder, aangezien men hier in het verlengde van de toekomstige buitendijkse geul ook een binnendijkse geul wil aanleggen.

Daarnaast kan mogelijk van een aangrenzend deel van de Welzingerpolder een intergetijdengebied worden gemaakt met een doorlaatmiddel. Omdat de Welzingerpolder beduidend lager ligt dan de Schorerpolder, kan relatief eenvoudig een slikgebied worden gemaakt. Dit vereist echter wel aanzienlijk grotere waterstaatkundige werken.

Om (een deel) van de beduidend lager gelegen Welzingerpolder een estuarien gebied te maken is meer nodig. Dit kan met de aanleg van een grotere lengte aan primaire waterkering dan in het voorkeursalternatief of met de aanleg van een secundaire inlaagdijk aan de buitenrand, de aanleg van een doorlaatmiddel en het graven van enkele geulen. Daarmee wordt een aanzienlijk groter intergetijdengebied en/of areaal aan zilte vegetatie gerealiseerd. Een voordeel van realisatie van binnendijkse estuariene natuur in dit gebied ten opzichte van andere locaties in de Westerschelde is bovendien dat vermoedelijk minder snel opslibbing plaatsvindt waardoor het herstel van natuurwaarden meer duurzaam is dan elders.⁶

Als, zoals de aanvullende startnotitie aangeeft (p25), de termijn voor realisatie van een dergelijk alternatief limiterend is, geef dan aan op welke termijn dit wel mogelijk is en welke tussenstadia aan natuurontwikkeling mogelijk zijn.

2.4 Plangebied

Het plangebied is het gebied waar de werkzaamheden voor de natuurcompensatie plaatsvinden. Het MER moet duidelijk maken waar welke ingrepen plaatsvinden.

Volgens de aanvullende startnotitie is het plangebied uitsluitend binnendijks gebied. Zonder een ingreep in het bestaande buitendijkse gebied (graven van een geul) kan het zuidelijke deel van de Schorerpolder echter geen intergetijdengebied worden. Het Rammekensschor en -slik hoort daarom wel bij het plangebied waar inrichtingswerkzaamheden plaatsvinden.

Daaruit volgt dat een deel van de ingrepen plaatsvindt in het Natura 2000-gebied. In tegenstelling tot het gestelde in de aanvullende startnotitie maakt het plangebied dus gedeeltelijk onderdeel uit van het Natura 2000-gebied, waardoor deze ingreep getoetst moet worden aan de Natuurbeschermingswet 1998.

⁵ Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium. Proses (2005).

⁶ Door de ligging van de Welzinge- en Schorerpolder in het relatief slibarme westelijke deel van het estuarium en aan een havenbekken, waar veel slib wordt ingevangen, zal de import van slib via een doorlaatmiddel waarschijnlijk relatief klein zijn. Deze factoren zijn ook bepalend voor het Rammekensslik als groeiplaats van Klein Zeegras.

3. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Exploitatiemaatschappij Schelde Maas (ESM), een samenwerkingsverband van Zeeland Seaports en Havenbedrijf Rotterdam

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van de provincie Zeeland

Besluit: vaststellen van een (provinciaal) inpassingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: D09.0, D12.1

Activiteit: natuur compensatie voor de ontwikkeling tot een haven met groot-schalige containerfaciliteiten

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de inspraakreacties is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant nr. 158, 18 augustus 2008

aanvraag richtlijnenadvies: 4 augustus 2008

ter inzage legging startnotitie: 22 augustus tot en met 2 oktober 2008

richtlijnenadvies uitgebracht: 4 november 2008

aankondiging start procedure in: de Staatscourant nr. 117 van 29 juni 2009

aanvraag aanvullend richtlijnenadvies: 23 juni 2009

ter inzage legging aanvullende startnotitie: 1 juli tot en met 11 augustus 2009

aanvullend richtlijnenadvies uitgebracht: 2 oktober 2009

Bijzonderheden:

Enige jaren geleden heeft al besluitvorming plaatsgevonden over de WCT. In dat kader was ook een MER opgesteld. De Raad van State heeft in 2003 de 'concrete beleidsbeslissing' voor de WCT in het streekplan vernietigd. Dit was aanleiding voor aanpassingen van het oorspronkelijke ontwerp, alsmede voor het verrichten van aanvullend onderzoek en het actualiseren van eerder onderzoek. Oorspronkelijk bestond het ontwerp uit een nieuwe zeekaai van ruim 2.600 meter lang, nu is de lengte beperkt tot circa 2.000 meter.

Er is besloten een nieuwe m.e.r.-procedure te starten, omdat door het verloop van de tijd en vanwege verwijzingen naar de vorige procedure, het MER anders geen actueel, transparant en gemakkelijk leesbaar document zou zijn.

Het initiatief vindt plaats in het Natura 2000 gebied Westerschelde. De effecten op de natuurwaarden is daarom een belangrijk onderwerp voor het MER. Een ander belangrijk onderwerp is de effecten op en langs de achterlandverbindingen, zeker in samenhang met de andere ontwikkelingen die de komende jaren plaatsvinden in het Sloehavengebied.

De aanvullende startnotitie gaat specifiek in op de compensatie voor de aantasting van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De natuurcompensatie wordt vastgelegd met een provinciaal inpassingsplan, waarvoor de Provinciale Staten bevoegd gezag zijn.

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies/advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Natuurcompensatie Westerschelde Container Terminal. Startnotitie Milieueffectrapportage, provincie Zeeland, 1 juli 2009;
- Natuurcompensatiegebied Westerschelde Container Terminal. Voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, Grontmij Nederland b.v., 2 april 2009;
- Dijkverlegging Schorerpolder t.b.v. natuurcompensatie WCT, Zeeland Seaports, 23 augustus 2006;
- Exploitatiemaatschappij Schelde Maas. Natuurcompensatie WCT, aanmeldingsnotitie voor m.e.r.-beoordeling aanleg natuurgebied Welzinge en Schorerpolder, Adviesbureau RBOI, 13 september 2005;
- Westerschelde Containerterminal, programma van eisen Natuurcompensatieplan, Zeeland Seaports, 29 november 2002;
- Natuurtoets Welzinge en Schorerpolder. Natuurcompensatiegebied in het kader van de Westerschelde Container Terminal, Bureau Waardenburg B.V., 28 februari 2006;
- Vegetatiekartering van de Westerschelde 2004-2005 op basis van false colour-luchtfoto's 1:5000 / 10.000, Bureau Waardenburg b.v., 13 april 2006;
- Compensatieplan Westerschelde Container Terminal, Grontmij Nederland b.v., 17 november 2006.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs. B.F.M. Beerlage (werkgroepsecretaris)

dr. J.H. van den Berg

drs. R.H.D. Lambeck

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. R.H. van der Pols, namens Vereniging Bewoners Belanghebbenden B.o.Z., e.o.,
“Goederen-Spoor-Weg”, Bergen op Zoom
2. Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, Amersfoort
3. Waterschap Zeeuwse Eilanden, Middelburg
4. Vereniging Redt De Kaloot, Nieuwdorp
5. Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) afdeling Walcheren, Middelburg
6. V.M. Nijs en P.K. Wouters-Roelse, namens Dorpscomité Ritthem, Ritthem
7. Zeeuwse Milieufederatie, Goes
8. F. van Damme, Ovezande
9. S.P. van der Zee, Middelburg
10. College van B&W gemeente Terneuzen, Terneuzen
11. Provincie Zeeland, Provinciale Commissie Omgevingsbeleid, Middelburg
12. Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat Zeeland, Middelburg

**Advies voor aanvullende richtlijnen voor het milieueffectrapport
Natuurcompensatie aanleg Westerschelde Containerterminal (WCT),
provincie Zeeland**

De Exploitatiemaatschappij Schelde Maas (ESM), een samenwerkingsverband van Zeeland Seaports en Havenbedrijf Rotterdam, heeft het voornemen om de Westerschelde Container Terminal (WCT) aan te leggen. Ter onderbouwing van de besluiten hiervoor wordt m.e.r. doorlopen waarvoor in 2008 de startnotitie ter inzage is gelegd. Voor de richtlijnen heeft de Commissie geadviseerd en zijn richtlijnen vastgesteld. Op 1 juli 2009 is een aanvullende startnotitie ter inzage gelegd en is de Commissie gevraagd om te adviseren over aanvullende richtlijnen. De aanvullende startnotitie gaat specifiek in op de compensatie voor de aantasting van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

ISBN: 978-90-421-2815-6